

DE LA PRESÓ A LA GIHAD

El viver alemany de gihadistes

Els islamistes radicals han trobat un nou indret per reclutar seguidors: les presons alemanyes. En alguns centres hi ha sacerdots musulmans que promouen amb èxit una visió més moderada de la fe, però se'n necessiten molts més.

Els islamistes radicals han trobat el que podria semblar un lloc insòlit per guanyar nous adeptes, les presons alemanyes.

El sol de la tarda il·lumina divuit homes entre les finestres barrades. Porten samarretes de color vermell i pantalons negres. Alguns es donen copets a l'espatlla per pur avorriment, mentre d'altres s'entretenen en grups dispersos per la sala. Parlen turc, àrab i alemany. N'hi ha un que tota l'estona mira per la finestra cap al pati de la presó.

Un home amb barba llarga i un turbant lila es passeja per davant dels presoners; duu una túnica de lli de ratlles de colors voleiant darrere seu. Husamuddin Meyer desenrotlla l'estora de resar i inicia la pregària. Balancejant-se endavant i endarrere, gairebé sembla que canti els versos àrabs.

Els homes estan drets en silenci en dues files davant de Meyer, amb l'esquena

recta i els ulls fixos endavant. Després s'agenollen i s'inclinen amb el front fins a terra. Repeteixen l'acció quatre o cinc vegades abans d'entonar "Al-lahu akbar" ('Al·là és gran'). Meyer fa un gest amb la mà i els presoners es posen en semicercle al voltant seu per escoltar una història de l'Alcorà. Ningú no l'interromp.

Meyer és un sacerdot musulmà de presons; porta barba, turbant i un anell

Husamuddin Meyer visita cada setmana la presó de Wiesbaden amb la intenció de contrarestar la influència més radical entre els interns, com el salafisme.

en un dit, tal com prescriu la sunna. També camina amb un bastó de fusta, que anuncia la seva arribada amb els copets que dona quan passa de pressa pels passadissos de la presó. Visita el centre penitenciari de Wiesbaden, al centre d'Alemanya, tres cops per setmana, on prega juntament amb presos musulmans i els ofereix acompanyament religiós.

Meyer espera ensenyar als presoners el camí cap a Al·là. Però sobretot intenta apartar-los d'interpretacions més radicals de l'Alcorà. Els adverteix principalment del salafisme, el corrent fonamentalista de l'islam que actualment té una popularitat creixent entre els joves. Quan debat sobre la qüestió, la seva veu, habitualment suau, s'endureix de cop. "El salafisme és com una malaltia", diu Meyer. "Un cop algú la té, comença a infectar els altres."

Els radicals recluten neòfits en presons alemanyes. Els islamistes radicals han trobat el que podria semblar un lloc insòlita per guanyar nous adeptes: les presons alemanyes. Asseguren alguns funcionaris de la secció bavaresa de l'Oficina Federal per a la Protecció de la Constitució, l'agència responsable de controlar les activitats extremistes al país, que han identificat manuals gihadistes que recomanen que es reclutin companys presoners i que han detectat presoners salafistes intentant convertir altres reclusos.

Rauf Ceylan, un destacat expert en l'islam de la Universitat d'Osnabrück, creu que és probable que en el futur es detingui un nombre cada cop més elevat d'extremistes. "Molts dels tres-cents alemanys que s'han unit a la gihad a Síria probablement acabaran en presons alemanyes en algun moment", explica Ceylan.

Un seguit de casos internacionals subratllen la greu amenaça que joves presos es converteixen o es radicalitzin. Va ser després d'ingressar en un centre penitenciari per a joves a Londres per haver comès delictes menors que Richard Reid es va convertir a l'islam i més tard es va radicalitzar. El 2001 va provar de fer caure un avió de passatgers amb un artefacte explosiu que portava amagat en una sabata. Semblantment, un dels autors dels atacs terroristes a Madrid l'any 2004 havia entrat en contacte amb els extremistes mentre era a la garjola. I l'assassí de Tolosa de Llenguadoc que va matar set persones el març de 2012 també s'havia fet salafista a la presó.

El cas més recent és el de Mehdi Nemmouche, de vint-i-nou anys, sota sospita pel tiroteig al Museu Jueu de Brussel·les al maig, en què van morir quatre persones. Es creu que va passar quasi un any combatent a Síria amb rebels islamistes. El fiscal assegura que a Nemmouche l'havien arrestat set vegades en una dècada per delictes relativament menors com ara robatoris.

També s'afirma que es va radicalitzar durant l'estada a la presó.

Una transformació gairebé imperceptible. La directora del centre penitenciari de Wiesbaden ha experimentat com d'imperceptible pot ser la transformació de delinqüent menor a salafista. Hadmut Jung-Silberreis és una dona enèrgica que ha treballat en el sistema penitenciari durant més de trenta anys. Però en el cas de Riza, un pres d'origen àrab, va abaixar la guàrdia. "El noi passava completament inadvertit", apunta. "Va dur a terme un programa de formació i fins i tot va trobar feina." A través d'un vídeo que va trobar per casualitat a internet, Jung-Silberreis va descobrir el que havia fet Riza en sortir de la presó.

En el vídeo apareixen tres homes amb barba llarga davant la porta de la presó. Quan Riza s'hi acosta, un d'ells l'abraça. L'home de darrere la càmera diu: "Avui tornes a ser lliure i la primera cosa que has decidit fer és obrir una parada d'informació amb els teus germans i germanes". En el seu primer dia de llibertat va participar en una acció salafista anomenada "Lies" (en alemany, 'llegeix'), un programa per distribuir l'Alcorà en llocs públics de tot Alemanya. Això, com a mínim, és el que creuen els agents de seguretat del *land* de Hessen. Diuen que els tres homes són coneguts salafistes i que Riza hi va establir contacte mentre era a la presó. "A dins trobes la sortida", diu

La feina de Meyer és l'esperança de les autoritats per evitar la progressiva radicalització.

un d'ells en el vídeo, assenyalant amb el cap els murs de la presó.

Una força moderadora. La directora de la presó explica que els escrits del salafista de renom internacional Bilal Philips han passat de cel·la en cel·la a la presó. Afirmar que cap dels guardes no havia descobert la font d'inspiració religiosa dels presos abans de l'entrada en escena de Meyer. Ara el sacerdot convida els presoners a reflexionar amb profunditat, esforçant-se per desviar-los de la ideologia islamista. “Uns quants voldrien anar a Síria”, diu. “Però la majoria encara no han trobat com fer-ho..., i poden evolucionar de moltes maneres diferents.”

Es refereix a persones com Abdul, que el religiós creu que està encaminat en la bona direcció. Quan Meyer va veure per primer cop aquest alemany de 23 anys, el noi estava enfadat. Abdul agredia els infidels i parlava sobre actes amb el predicador Pierre Vogel, un dels salafistes més coneguts d'Alemanya. Abdul havia passat part de la infantesa en un orfenat i més tard havia fumats grans quantitats de marihuana. Va començar a anar a la mesquita perquè buscava l'orientació que li havia mancat a la vida.

D'ètnia alemanya, el noi va començar a autoanomenar-se Abdul després de convertir-se a l'islam fa quatre anys. Quan van voler-li transmetre la nova fe, ho van fer en alemany.

Abdul va anar a parar a la presó després de convèncer-se que Déu el menystenia perquè no seguia un camí de rectitud. Un dia es va ficar una arma d'aire comprimit a la bossa del gimnàs, es va posar una màscara negra al cap i va atracar la gasolinera més pròxima amb l'ajuda d'un amic. Abans d'obrir la porta amb força, va murmurar una pregària. Després va dur a terme 13 robatoris fins que un treballador de la gasolinera va reconèixer el seu amic. Abdul fou jutjat i condemnat a tres anys de presó.

Abdul tenia totes les qualitats que el podien portar a radicalitzar-se i sortir de la presó com a gihadista. Tenia el cap inundat per les idees salafistes, tenia un cert coneixement sobre armament i estava acostumat a infringir la llei. Aleshores, però, va conèixer Husamuddin Meyer. Durant gairebé tres anys, tots dos es trobaven regularment en les pregàries i debatien. “M'havia ajuntat amb els salafistes, però des d'aleshores vaig aprendre el nucli veritable de l'islam”, explica Abdul. Està assegut com els indis damunt una estora persa vermella a la sala-mesquita de l'edifici C de la presó. Ara es refereix als salafistes com a mers “anarquistes”.

Meyer diu que els debats amb els reclusos poden tornar-se tan intensos que ha de fer pauses. De vegades, per tranquil·litzar-se menja gelat durant les pauses. Té tot un carregament de barres de gelat esperant-lo en una nevera de la presó.

Connectar a través de la religió.

El mateix Meyer va créixer en una petita família cristiana a la regió pintoresca d'Odenwald, a Hessen, al sud de Frankfurt. Quan era estudiant, va fer un viatge amb moto per països islàmics com Tunísia, el Marroc i Algèria. Després, al Senegal, hi conegué la seva esposa i l'islam. Explica que el commogué molt la satisfacció de la gent que hi va conèixer, profundament devota. De tornada a Alemanya, es va graduar en estudis islàmics a la Universitat de Friburg, al sud d'Alemanya.

Actualment, dirigeix les pregàries en una petita mesquita en una sortida a la “Petita Islamabad”, un barri de Wiesbaden. Meyer té fe en el poder de la religió, encara que treballi amb lladres, violadors i assassins que compleixen condemna. Treballant amb els joves presoners, parlant amb ells, preguntant i recitant l'Alcorà, intenta inculcar-los un equilibri religiós. “Si reses cinc cops al dia i fas certs exercicis, aleshores quedes protegit d'influències externes i no se't pot manipular fàcilment”, assegura.

Recentment, un grup d'investigadors ha fet un estudi sobre la relació entre la reincidència i la fe en centres penitenciaris per a joves al land de Renània-Palatinat. Han arribat a la conclusió que la “connexió religiosa” i l’“arrelament” dels joves immigrants “en la cultura del seu país d'origen poden tenir un efecte preventiu contra la delinqüència”.

Barreja d'experiències. El fet que Meyer hagi sigut capaç de connectar a través de la religió amb reclusos que els funcionaris i els psicòlegs ja havien donat per perduts ha estat una bona experiència per a Jung-Silberreis, però la directora de la presó també ha tingut l'experiència contrària: que els clergues també poden tenir un efecte negatiu. Els predicadors fonamentalistes una vegada van fer servir la religió com a estratagema per infiltrar-se a la presó, a través d'un imam recomanat per una associació cultural d'immigrants turcs. El clergue no va voler donar la mà a Jung-Silberreis dient que no li era permès tocar dones desconegudes. Més endavant, els empleats van descobrir que havia ficat papers dins l'Alcorà per entrar-los a la presó.

Rauf Ceylan, un destacat expert en l'islam de la Universitat d'Osnabrück, creu que és probable que en el futur es detingui un nombre cada cop més elevat d'extremistes.

“Aquells textos podrien haver ajudat a radicalitzar els presoners”, diu la directora de la presó.

L'any passat, el cap dels funcionaris de justícia de la ciutat de Berlín va suspendre la col·laboració de la seva agència amb una organització anomenada Grup de Treball per a Sacerdots Musulmans perquè les autoritats de seguretat havien determinat que alguns dels representants religiosos eren problemàtics. Els enfocaments, però, semblen diferir depenent de la zona d'Alemanya. Els funcionaris del centre penitenciari de Leipzig, per exemple, permetien al salafista Hassan Dabbagh treballar com a sacerdot a la presó tot i que en aquells moments fos investigat per sedició.

Sovint els directors de les presons tenen moltes dificultats a l'hora de determinar el tipus d'islam que una persona representa. No hi ha ni tan sols directrius oficials a Alemanya que regulin qui pot exercir de sacerdot musulmà. En la majoria de casos, la comunitat musulmana local recomana un imam. Els experts en estudis islàmics reclamen que s'estableixi el mateix període de formació per als sacerdots musulmans que el que ja existeix per als seus homòlegs cristians. Però això és problemàtic, atès que l'islam no té el mateix tipus d'estructura jeràrquica que tenen les confessions cristianes. I probablement també seria difícil que

les diverses associacions islàmiques es possessin d'acord en uns preceptes religiosos comuns que els sacerdots poguessin transmetre.

Necessitat de més assistència espiritual.

Les organitzacions estan d'acord que els convictes musulmans necessiten un millor acompanyament religiós i han fet d'aquesta demanda el punt principal de la Conferència islàmica, que s'està celebrant aquests dies, una trobada finançada pel Govern destinada a establir estructures més àmplies per a la fe a Alemanya. Arran de l'atac al Museu Jueu –l'autor s'havia radicalitzat en una presó francesa–, el director de l'associació francesa de sacerdots de presons musulmans va escriure una carta apassionada al Govern demanant que s'ampliés l'assistència espiritual als musulmans que estan empresonats. A Alemanya, els sacerdots cristians estan a disposició dels presoners gairebé cada dia; en canvi, només es crida un imam quan un convicte el reclama. A més a més, els sacerdots musulmans perceben un sou igual que el dels ajudants voluntaris, que en el cas de Meyer és de 19,50 euros l'hora. La Baixa Saxònia està a punt de convertir-se en l'únic estat alemany d'extensió considerable que reguli el servei espiritual musulmà en virtut d'un conveni amb les associacions islàmiques de la zona. Però el Govern regional només està disposat a pressupostar

44.000 euros cada any per al programa. El programa respectiu per a reclusos cristians està previst que rebi finançament per valor d'1,8 milions d'euros.

Meyer rep un sou per nou sessions d'una hora cada setmana, que li permeten destinar aproximadament sis minuts a cada presoner musulmà. Durant uns quants anys, amb això podria haver-n'hi prou per convèncer els salafistes “aficionats” com el convers Abdul. Però, a les sessions de pregària de Meyer, també hi assisteixen terroristes més durs ideològicament.

Uns quants anys enrere, Meyer dirigia la pregària del divendres en una altra presó de Hessen. Poc després de les sessions un jove amb els cabells llargs i negres sempre se li acostava. Rami Makanesi era membre d'Al-Qaida, havia rebut formació bèl·lica en un campament terrorista al Pakistan i volia explicar a Meyer la seva experiència a l'Àsia. Hauria estat una oportunitat per acostar-se a Makanesi, però el temps disponible de Meyer amb prou feines servia per a una encaixada de mans en acabar les pregàries. “Es necessita temps per combatre una ideologia”, afirma Meyer.

I, de vegades, se'n necessita molt. A la mateixa presó, un jove tímid que a Meyer li sonava, també assistia a les pregàries. Era Arid Uka, el culpable del primer atac islamista mortal a Alemanya. Amb 21 anys, Uka va disparar a dos soldats nord-americans a l'aeroport de Frankfurt l'any 2011 i els va matar. “Encara se'l veia molt immadur”, recorda Meyer. El sacerdot volia parlar sobre l'islam amb ell, però Uka sempre tornava de seguida a la cel·la.

A Wiesbaden, Meyer acaba les pregàries del vespre al centre penitenciari. Plega l'estora de resar mentre els presos l'envolten. L'un li demana un Alcorà; a un altre li agradaria que resés per al seu difunt pare. Meyer tanca els ulls, fa córrer entre els dits les boletes d'una mena de rosari i mussita un vers.

Abans no ha acabat, però, ressona una veu des d'un racó: “Au, vinga, senyors!”. El guarda, impacient, els mana la premsa donant uns copets amb el peu i llavors comença a escortar els reclusos porta enllà.

Lisa Schnell
© Der Spiegel

Traducció d'Arnau Figueras